

Sammanställning prioriterade insatsområden 2023-2026

– folkhälsa, trygghet/beredskap och hållbar tillväxt i hela länet

En fyraårig överenskommelse mellan Region Västmanland och VLBF är beslutad av Regionala Utvecklingsnämnden (RUN) den 13 mars 2023 och omfattar, utöver ordinarie uppdrag, några utpekade insatsområden; folkhälsa, trygghet/beredskap och hållbar tillväxt i hela länet.

I detta dokument samlar vi löpande under perioden 2023-2026 de insatser, aktiviteter och sammanhang som Västmanlands länsbildningsförbund initierar, arrangerar och genomför inom ramen för dessa insatsområden.

Denna version är daterad till 2024-04-30.

Inledning

Vi är rösterna åt den samlade folkbildningen i länet och erbjuder en "en väg in"-funktion för myndighet, region, kommun, akademi, näringsliv och civilsamhälle. Vi ser oss även som Region Västmanlands förlängda arm, med den regionala utvecklingsstrategin och den regionala kulturplanen – *Från ord till handling*, som riktlinje och inspiration i vårt uppdrag.

VLBF:s kansli består av två länsbildningskonsulenter, anställda på deltid, samt en timanställd samordnare för Digi+ uppdraget. Länsbildningskonsulenterna finns med i nätverk på nationell, regional och lokal nivå och arbetar strategiskt och långsiktigt för att ge förutsättningar och skapa arenor för samverkan så att våra medlemsorganisationer; folkhögskolorna, studieförbunden och RF-SISU, kan fokusera på verksamhet för ett välmående och hållbart Västmanland.

Dokumentet är indelat i tre kapitel utifrån rubrikerna; Folkhälsa, Trygghet/beredskap och Hållbar tillväxt i hela länet.

Varje kapitel tar utgångspunkt i mål och texter från den regionala utvecklingsstrategin, kopplade till respektive rubrik.

Sedan följer underrubriker där vi redogör för Västmanlands länsbildningsförbunds (läs VLBF:s kansli) olika initiativ samt exempel på verksamhet från våra medlemsorganisationer. Under våren har länsbildningskonsulenterna intervjuat medlemsorganisationerna så det är studieförbundens, folkhögskolornas och RF-SISU:s egna berättelser vi fört in i sammanställningen. (För en helhetsbild hänvisar vi till respektive medlemsorganisations verksamhetsberättelser. Skulle intresse för specifika aktiviteter och verksamhet finnas, redogör vi gärna för dem mer i detalj.)

FOLKHÄLSA

Mål i RUS:en:

Mål #1 Minska andelen barn i ekonomiskt utsatta områden (minskad ojämlikhet, goda livsvillkor)

Mål #2 Balans på bostadsmarknaden (socialt tillgängligt, ökad trygghet, minskad ensamhet)

Mål #3 Öka tryggheten (sociala aktiviteter, gemenskap, delaktighet, inkluderande samhällen)

Mål #4 Öka tilliten (ökat förtroende för samhälleliga institutioner, tillhörighet, identitet)

Mål #5 Öka andelen som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra (framtidstro, klara skolan, jobb)

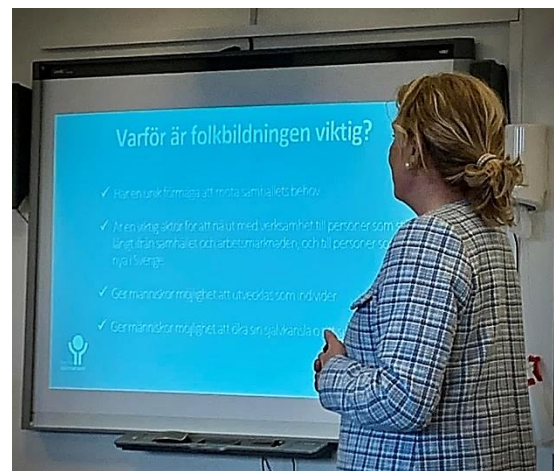
Mål #6 Öka tillgängligheten till hälso- och sjukvården (förebyggande åtgärder - ofrivillig ensamhet, psykisk ohälsa, aktiviteter i natur/med djur, idrott)

"Befolkningens hälsa ses som resurs

En befolkning vid god hälsa innebär också att fler kan delta i aktiviteter som gynnar hela samhället, såsom utbildning och arbete, både i offentlig och privat sektor samt i civilsamhällets och folkbildningens verksamheter. Eftersom åtgärder som främjar folkhälsan har avgörande betydelse för hela samhällsutvecklingen är den också central för den ekonomiska och sociala utvecklingen i vårt län. Därför är det viktigt att fånga upp ohälsa tidigt och investera i insatser som främjar hälsan och i arbetet som förebygger sjukdom.”

”Det civila samhället spelar en stor roll för länets utveckling. Ett rikt föreningsliv, tillgång till lokaler, många nätverk och arrangörer är nycklar i samspelet med det offentliga och de kreativa näringarna för att skapa sammanhållning, tillit och även stärka demokratin och yttrandefriheten i Västmanlands län. Ett rikt och attraktivt kultur-, idrotts- och föreningsliv, ett brett och mångfacetterat civilsamhälle samt ett meningsfullt fritidsliv som är socialt, fysiskt och ekonomiskt tillgängligt är en viktig tillgång för barn, unga och vuxnas välmående.”

(Regional utvecklingsstrategi, 4.1 Ett välmående Västmanland, sid 25)

VLBF - kansliet

Kansliet har haft dialogmöte med Marie Tollefsen Markström, verksamhetschef Folkhälsa, Region Västmanland och bjudit in henne till olika samverkansarenor (se bilder ovan). Perspektivet att folkhälsa handlar om livsvillkor och hur folkbildning är en bidragande faktor till ökad folkhälsa har varit centralt.

Man kan utläsa i undersökningen Liv, Hälsa, Ung att unga som är aktiva i föreningslivet mår bättre och har större tilltro till framtiden.

Länsbildningskonsulenter och verksamhetsutvecklare på studieförbunden träffar regelbundet länets kommuner i *Lokala samråd* för att identifiera hur samverkan med folkbildningen kan stärkas, men också hur samverkan mellan kommuner kan förbättras kring gemensamma utmaningar, resurser och kompetens. På strategisk nivå erbjuder vi konceptet *En timme med folkbildningen*, där konsulenter och styrelserepresentant tillsammans med kommunledningen säkerställer att vi på bästa sätt arbetar mot samma mål och att arbetet är förankrat i våra styrande och guidande dokument, som exempelvis RUS:en.

Ett annat arbete som vi samordnar på kansliet är satsningen på att öka den digitala kunskapen i länet. Med stöd av finansiering från Region Västmanland, Länsstyrelsen (PTS-medel) samt (efter vårt uppvaltande) Sala Sparbank erbjuder våra medlemsorganisationer kostnadsfria Digi-cirklar till målgruppen seniorer, utrikesfödda och funktionsnedsatta. Under 2023 genomfördes 37 cirklar och hela 75 cirklar planeras under 2024. I detta arbete bidrar vi till att tillgängliggöra digital kompetensförsörjning till målgrupper i särskild utsatthet och stor risk för att hamna i utanförskap.

Vi finns representerade i *Samverkansrådet för Social Hållbarhet* som är en viktig plattform för erfarenhetsutbyte och kartläggning av länets gemensamma utmaningar inom sociala hållbarhetsfrågor i arbetet för ett välmående Västmanland.

Vi sitter med i Förbundet Agenda 2030:s styrelse och bidrar till kunskapsspridning om de globala hållbarhetsmålen i länet, exempelvis genom digitala seminarier, medverkan i Omställningsveckan och initierande av ett ungdomsråd. Här ser vi folkbildningens roll i att nå ut till hela länet med budskapet om de 17 globala målen.

Samverkan med Mälardalens Universitet – i rollerna som länsbildningskonsulenter bidrar vi som kapitelförfattare till kurslitteratur för framtida folkhälsovetare, beteendevetare, sociologer och statsvetare. Kapitlet behandlar civilsamhället och folkbildningen som arena för socialt hållbarhetsarbete ur ett folkhälsoperspektiv. Vi har i det arbetet även etablerat kontakt med kursansvarig för folkhälsovetenskap vid akademien för Hälsa, vård och välfärd.

Inom ramen för den lokala överenskommelsen med Västerås stad har vi satsat på tillitsskapande och trygghetsfrämjande insatser. Vi har arrangerat ett dialogforum tillsammans med individ- och familjenämnden samt arbetsmarknadsnämnden, 7 november, på temat "Vilka möjligheter och hinder finns för att civilsamhället ska kunna göra skillnad kring de sociala utmaningarna i Västerås?" Fokus var på personer med funktionsnedsättning, utrikesfödda och personer långt från arbetsmarknaden. Aktiviteten samlade drygt 60 personer.

Vi var även medarrangörer till en stor föreningsmessa i Socialtjänstens hus där ca 60 tjänstepersoner och 80 representanter från föreningslivet deltog.

ABF

Vi skapar förutsättningar för våra samverkande föreningar att utöva sådant som leder till förbättrad folkhälsa. Det kan handla om dans, musik och hantverk – skapandet är hälsofrämjande och ABF stöttar med föreningskunskap, lokaler att vara i och kompetens att bolla med för att folkhälsofrämjande aktiviteter ska kunna ske. Att människor gör saker tillsammans, att arrangemang genomförs på Mötesplatser för äldre (bara i Fagersta arrangeras drygt 100 arr/år på Mötesplatser) och att utanförskap och ensamhet motverkas.

Andra exempel på verksamhet:

- Matlagningscirklar för diabetiker
- PRO har cirklar på temat Folkhälsa
- Reumatikerförbundet, Synskadades riksförbund och olika anhöriggrupper har cirklar och bidrar till att öka kunskapen hos allmänheten.
- Att vara kvinna i Sverige
- Lokala kamratföreningen Oasen – HIV och AIDS-frågor

Vi har även olika samtalsgrupper och mötesplatser för målgrupper som är särskilt utsatta – HBTQI, RFSL och Rainbow refugees exempelvis, som har stort behov av trygga platser att mötas och samtala, hjälpa varandra och växa som människor. Vi erbjuder mötesplats för unga HBTQI-personer där ungdomsmottagningen närvarar. Detta är ett oerhört viktigt arbete (som ingen annan gör) som tyvärr inte visas i rapporteringen, då deltagarna vill vara anonyma, och därav är verksamheten heller inte bidragsberättigad. Med andra ord i risk att försvinna i takt med minskade anslag.

Bilda

Vi har samarbete med kyrkor som inte tillhör Svenska kyrkan, dvs Frälsningsarmén, Missionskyrkan och Pingstkyrkan.

Samhälls- och integrationsverksamhet i Tehuset, en mötesplats, där vi jobbar med utlandsfödda kvinnor, samhällsintegration, hälsa. Ett tiotal volontärer varje vecka.

Familjekompis, som är ett Länsstyrelseägt projekt, handlar om att matcha svenska familjer med utlandsfödda familjer.

Folkuniversitetet

Möta människor, gemenskap, lära nytt - all folkbildning är folkhälsa.

Vikten av att ha en mötesplats att gå till och ett sammanhang att tillhöra, går inte nog att poängtera.

Under 2023 har vi erbjudit forskningsföreläsningar på olika teman, bland annat; *Kärlekens kemi* och *Att leva med demenssjukdom*. Tillsammans med KRLSG2 har vi arrangerat MMM – möten, människor, musik.

Vi har i samarbete med Västmanlands läns museum under 10 veckor arrangerat *Kostymstudion*, som är ett initiativ riktat till unga mellan 12-19 år och bosatta i Västmanland. Skapandet i Kostymstudion präglas av återbruk och omsorg om miljö och gemensamma resurser, och tillvägagångssättet ska möjliggöra delaktighet, utveckling och sammanhang.

Ibn Rushd

Vi arbetar mycket med att öka kunskaperna inom samhällsorientering hos våra målgrupper, då många är nya i Sverige och står långt ifrån arbetsmarknaden. Det kan handla om att förstå grunden för att exempelvis kunna söka vård eller stötta i sitt barns skolgång.

En annan väldigt viktig del är den identitetsstärkande verksamheten – att främja sociala aktiviteter, skapa trygghet och gemenskap och öka upplevelsen av delaktighet. Vi arbetar med material kring demokrati och språkinlärning och arbetar för att öka förtroendet för samhälleliga institutioner.

Vi har med hjälp av TIA-medel kunnat initiera verksamhet, exempelvis digitala cirklar, i Norberg och Skinnskatteberg.

Medborgarskolan

Vår nya profil är just Folkhälsa, kultur och kunskap. Vi har mycket fokus på verksamhet i kursform, både föreningsstärkande och rekreativa aktiviteter. Vi har under 2023 påbörjat satsningen på Hantverkscentrum. Hantverk och skapandeverksamhet bidrar till social samvaro och sammanhang.

Genom vår samverkanspart Aktiva Seniorer arbetar vi med att höja den digitala kompetensen bland äldre vilket minskar det digitala utanförskapet i länet.

NBV

Vår verksamhet har starka kopplingar till folkhälsa genom vårt aktiva arbete inom ANDTS och de samverkansorganisationer vi har.

Nedan kommer olika exempel på verksamhet:

- Föreläsningar + studiecirklar i olika delar av länet. Har även en app med olika föreläsningar på olika teman.
- Livsstilsverktyget = 11 cirklar + 8 föreläsningar
- Vi är inblandade i processen för uppstart av Neighbourhood på Pettersberg tillsammans med Ansgarskyrkan och Bilda.
- Spelberoendegruppen i Västerås, är Sveriges äldsta och har kört från 2016. Lite problematiskt ur ett rapporteringsperspektiv då gruppens deltagare i stor utsträckning vill vara anonyma och inte dela med sig av personnummer. Vill heller inte vara i lokalerna samtidigt som det pågår annan verksamhet av samma skäl. Spelberoendegruppen anordnar utbildningar i samverkan med NBV.
- Familjekällan – anhörighetsstöd. Digitala träffar i realtid med föreläsningar. Familjekällan är ett samarbete mellan NBV och IOGT-NTO som började i Mora/Dalarna men som nu har spridit sig till flera län, bland annat Västmanland.
- Samverkan med Blåbandet – föreläsningar och helgträffar. Nästa helgträff blir i Fagersta i juni. Det pratas inte bara om alkohol och droger utan hela ANDTS. Ordnar anhörighetsdagar.
- Bokcirkel med ett gäng seniorer. Låg avgift som i princip täcker arvudet för ledare.
- Drogföreläsning 28 november med ca 120 personer från kommuner och regioner.
- Hälsa för livet - Ett äldre studiecirkelmateriel som körts i Hallstahammar och Västerås.
- Drogkampen - Kördes 2023 i Fagersta mellan de politiska partierna. Körs 2024 i Västerås med tävling mot Örebro. Sätter ljuset på problematiken och frågorna.

Sensus

Vi arbetar med Svenska kyrkans församlingar i länet, med bl a samtalsgrupper och körer. Att delta i kör- eller annan musikverksamhet har, enligt forskning, stora hälsofrämjande effekter. Exempel på sådan verksamhet:

- Rockkör genom Svenska kyrkan

- Projektet Female Front, som har sitt ursprung i Västerås, ev till Fagersta under året. Syftar till att utjämna den stora ojämlikheten på och bakom musikscenerna.
- Kör i Skinnskatteberg

Vi arbetar även med annan slags hälsofrämjande verksamhet:

- Köpings församling håller cirklar i hållbarhet och psykisk hälsa för unga och äldre
- Frisk och fri – cirklar kring ätstörningsproblematik
- Pilgrimsvandringar
- Samarbete med Scoutkårer
- Språk- och samtalsgrupper

Studiefrämjandet

All vår verksamhet leder till en bättre folkhälsa, oavsett innehåll, då formen och pedagogiken uppmuntrar till att bryta isolering och utanförskap och istället bidrar till att människor växer genom meningsfulla sammanhang, social gemenskap, ny vänskap, nya insikter, ny kunskap etc.

För utrikesfödda kan studiecirkeln utgöra en trygg plats att gå till, en träffpunkt.

Vår profil är *Kultur, djur och natur*.

Vi erbjuder exempelvis *Hälsomålning*, vilket innebär att deltagaren målar för en bättre psykisk hälsa, inte för att bli konstnär. Vi erbjuder även föreläsningar om folkhälsa på biblioteken runt om i länet. Vi utbildar hundägare och håller stor del av vår verksamhet ute i naturen.

Mycket av den främjande verksamheten riktad till särskilt utsatta målgrupper sker utanför den bidragsberättigade verksamheten och medel kommer in till regionen från andra håll. Ett exempel är Sunda barn som startades med hjälp av Arvfondsmedel. Nu är det en implementerad verksamhet som finns på 1177 och som rutin för kommunernas skolsköterskor. Detta tack vare att det fanns ett studieförbund som lyssnade in invånarnas behov och som intresserade sig för att ta fram ett material. Ett annat exempel på viktig verksamhet utan regionala medel är arbetet med finska minoriteter.

Studieförbundet Vuxenskolan

Vi har under perioden arbetat mycket med ofrivillig ensamhet i olika grupper – i synnerhet språksvaga och äldre.

Vi har en viktig verksamhet för olika funkisgrupper, exempelvis; Musikverksamhet, Dansvariation, Matlagning med bildstöd och NPF-anhörigcirklar. Till målgrupper utan sammanhang och med bristande framtidstro är det viktigt att kunna erbjuda digitala mötesformer (låg tröskel).

Vi utför även ett stort arbete med seniorverksamhet, till exempel *Sittyoga för seniorer* och *Tillsammans för psykisk hälsa Seniorer*, ett projekt i samverkan med både kommuner och Region Västmanland. Verksamheten – att erbjuda kostnadsfria samtalsgrupper för seniorer utifrån samtalskort när livet utmanar finns fortfarande kvar och kallas för *Samtalsgrupp Senior*. Vi utbildar också samtalsgruppsledare med bakgrund från till exempel vård, hälsa och omsorg, som även de är seniorer och pensionerade. Vi har cirka 15-20 Samtalsgrupp Senior-grupper i länet varje år. Att arbeta med samtalskortet stärker existentiell och psykisk hälsa. Samtalskortet har även använts i arbetsmarknadsåtgärder. MDU vill utbilda i vår samtalsledarmodell som vi har kopplat till samtalskortet. Vi har på så vis bidragit med metod- och verksamhetsutveckling inom folkhälsa, som kan nås av många. Folkhälsa och folkbildning hör verkligen ihop.

Vi söker just nu ett nytt Arvsfondsprojekt för målgrupperna anhöriga och deras närstående med demenssjukdom. Om vi får bidrag från Arvsfonden så kommer vi att samverka med bland annat Region Västmanlands Vuxenpsykiatri äldremottagning och kommunernas Anhörigcentrum samt flera intresseföreningar och -organisationer.

RF-SISU

Våra målgrupper är barn, unga, vuxna och äldre. Genom folkbildningen blir människor inkluderade. Det blir en brygga över till arbete och gemenskap.

Vi gör en satsning med statliga medel för 65+, vilket är en stark motor inom folkhälsoarbetet. Idrott 65+ innebär att vi arbetar för att föreningar ska öppna upp verksamhet för pensionärer.

Idrott hjärta kultur – nära samverkan med regionen, erbjuder förstärkt möjlighet att satsa på kulturen i samband med medlemsdagar, jubileum eller liknande.

Vi har jobbat mycket med psykisk hälsa inom idrotten och gjort särskilda satsningar. Vi har tagit fram material, föreläsningar och olika aktiviteter som föreningar arbetat med i lärgrupper (RF-SISU:s motsvarighet till studiecirklar). Det kan handla om; matvanor, föräldrastödutbildningar, levnadsvanor, ANDT. Mycket är eget material, men också mer lokalt framtaget tillsammans med regionens folkhälsoenhet.

Västerås folkhögskola/Hästsportens folkhögskola/Tärna Folkhögskola

Alla våra verksamheter handlar om innanförskap. Vi erbjuder allmänna ämnen och yrkesutbildning. Sjuktagen minskar och "användandet" av vård minskar, likaså destruktivitet och kriminalitet. Vi erbjuder folkhälsa i många former; allt ifrån våra olika kurser till att lägga pengar på rätt saker. Det ingår i konceptet och uppdraget att ge deltagarna kulturella upplevelser.

Bland våra målgrupper på Västerås folkhögskola finns exempelvis de som gått särskola och hamnat fel. Personer med NPF-diagnoser har svårt att klara av skolan i dess reguljära form, däremot klarar de ofta sina mål i folkhögskolans upplägg. På 1–3 år hinner deltagarna med att göra en livsförändring. I interaktionen med andra, i strävan efter förståelse, får vi del av andras erfarenheter genom kommunikation, dessa erfarenheter kan vi lägga till våra egna och därmed stärka sociala integrationen.

På Hästsportens Folkhögskola har vi en kurs i Hästunderstödda Insatser där målgruppen är akademiker, läkare, socionomer. I sin profession får de lära sig om hästen som verktyg vid rehabilitering både när det gäller psykisk och fysisk. Hästen och dess närmiljö används som en resurs för att effektivisera en insats inom vård, skola eller psykosocialt arbete. Andra användningsområden kan vara inom integration och kriminalvård.

Tärna folkhögskola erbjuder korta och långa kurser inom hälsoområdet, bland annat hälso- och stresspedagogutbildning, yoga, massageterapeututbildning. De långa kursernas syfte är att utbilda och kompetenshöja, för att sedan sprida ringar på vattnet i regionen. Mer kunskap om hälsa (livsvillkor, levnadsvanor) ökar chanser för en bättre folkhälsa!

Röda tråden för alla tre folkhögskolorna i länet (Västerås folkhögskola, Hästsportens Folkhögskola och Tärna Folkhögskola) är att få människor att lämna utanförskapet.

TRYGGHET/BEREDSKAP

Mål i RUS:en:

Mål #3 Öka tryggheten (sociala aktiviteter, gemenskap, delaktighet, inkluderande samhällen)

Mål #4 Öka tilliten (ökat förtroende för samhälleliga institutioner, tillhörighet, identitet)

Mål #12 Öka produktionen av livsmedel (ingen hunger, hållbar konsumtion och produktion)

”Ett socialt hållbart samhälle är ett välfungerande, rättvist och tryggt samhälle där människor är mer välmående. Sådana samhällen präglas i högre grad av delaktighet där många känner sig inkluderade och där alla kan bidra och utvecklas till sin fulla potential. I ett sådant samhälle är till exempel tilliten och tryggheten högre.”

(Regional utvecklingsstrategi, 4.1 Ett välmående Västmanland, sid 23)

”Västmanlands län är rustat för exempelvis epidemi, pandemi och naturolyckor med långvarigt utslagen elförsörjning eller begränsad möjlighet till digital kommunikation som följd. För att samhällets krisberedskap och totalförsvar ska fungera finns tydliga lednings och samverkansstrukturer mellan aktörer, såväl inom som utanför länet.”

(Regional utvecklingsstrategi, 4. Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling, sid 21)

”En ökad produktion av livsmedel främjar länets sysselsättning, utvecklar landsbygden och minskar sårbarheten vid kriser.”

(<https://regionvastmanland.se/utveckling/regionalutvecklingsstrategi/oka-produktionen-av-livsmedel/>)

”Ett antal oväntade samhällsstörningar har under de senaste åren utmanat krisberedskapen och påvisat flera fall av sårbarhet i samhället, inte minst vid 2020 års pandemi. Samhället behöver ha en förmåga att möta och hantera påfrestningar i hela hotskalan, från fred till krig.

(Regional utvecklingsstrategi, 3.8. Samhällets skydd och beredskap, sid 19)

VLBF - kansliet

Länsbildningsförbundet erbjuder en unik infrastruktur i länet med sina 13 medlemsorganisationer som i sin tur tillhandahåller lokaler och kompetenser och tillsammans samverkar med ca 1000 föreningar. Kansliet utgör en neutral samordningsfunktion mellan medlemsorganisationerna, en länk mellan nationell och lokal nivå, som representerar folkbildningen och civilsamhället i viktiga sammanhang med övergripande och bred kompetens. Vi kan snabbt och effektivt utbyta och förmedla information och kontakter, erbjuda arenor för samverkan, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyten. Länsbildningsförbundet utgör således en viktig funktion både i det trygghetsskapande arbetet, i beredskapsarbetet och i arbetet för en hållbar tillväxt i hela länet.

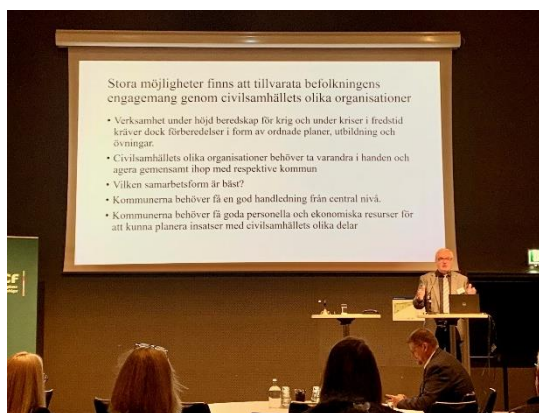
”Nu behövs återigen engagemanget från civilsamhället. Och det behövs ett stort engagemang.” Det var överbefälhavaren Micael Bydén tydlig med vid Folk och Försvar-konferensen i början av januari. Han underströk att Försvarsmakten, vid ett väpnat angrepp, inte skulle kunna klara sitt uppdrag utan stöd från det civila försvaret. Detta var även huvudspåret under MUCF:s årliga kunskapskonferens i oktober som vi länsbildningskonsulenter deltog i.

Här är studieförbunden en möjliggörare för det lokala engagemanget. Flera av de frivilliga försvarsorganisationerna samverkar eller är medlemmar i ett studieförbund, och studieförbunden är en viktig resurs i deras arbete med att genomföra utbildningar. Detta har också ökat intresset för dessa frågor hos studieförbundens övriga medlemmar.

Studieförbunden

- är en infrastruktur som finns i hela Sverige
- fångar upp ett gryende intresse för kunskaper om krisberedskap
- erbjuder en mötesplats för människor och möjliggör ökad förståelse för andras situation.

Det sistnämnda är, om något, just vad vi behöver i händelse av kris eller krig. Vi behöver viljan att hjälpa varandra och kunskaperna om hur vi gör det bäst.

Som en del av det trygghetsskapande arbetet ordnade VLBF tillsammans med Västerås stad en kväll med nationalekonomen Ingvar Nilsson på temat *Civilsamhällets roll i arbetet mot gängen, våldet och den organiserade brottsligheten*.

Omkring 50 personer från idéburen sektor i länet deltog och efter föreläsningen följde en livlig diskussion om hur civilsamhället kan bidra i det förebyggande arbetet.

Vi har genom arbetet med Digi+ nära kontakt och avstämningar med polisen, Brottsofferjouren och

länsstyrelsen. Vi delar information, forskning och statistik med varandra kring trygghet på nätet, bedrägerier och desinformation. Vi anordnar kompetenshöjande träffar med cirkelledarna och ser till att de är uppdaterade med det senaste inom området, anordnar en årlig konferens samt medverkar med borkbord på olika stadsfester i länet, såsom Våryran i Fagersta, Köpingsfesten och Salamässan.

VLBF har en mångårig och nära samverkan Länsstyrelsens enhet för Samhällsskydd och beredskap. Kansliet har under perioden initierat dialog med Cecilia Åhl, ny handläggare Civil beredskap, och påbörjat samtal om civilsamhällets roll i beredskapsarbetet i länet.

Vi deltog även under Totalförsvarsdag Västmanland som hölls på Västerås Kongress den 17 april. Där talade Försvarsmakten om *Det militära och civila tillsammans*, Försvarsdepartementet om *Försörjningsberedskap* och Säkerhetspolisen om *Underrättelsehotet mot Sverige*.

ABF

Inom trygghet/beredskap kan vi ge några exempel på genomförd verksamhet:

- Källkritik och fake news – studiecirklar och föreläsningar, bland annat om olika sätt vi tar in och tolkar begreppet *sanning*
- Podd/radio – kunskap om kommunikation, lära sig spela in poddar i ABF:s poddstudio
- Digicirklar – stärker den digitala kompetensen i länet
- Reumatikerförbundet – studiecirklar i krisberedskap
- Jägarexamen – inte minst en viktig verksamhet med tanke på den *afrikanska svinpest* som drabbat de norra länsdelarna väldigt hårt under denna period.

Bilda

Vi tar fram material till föreläsningar och studiecirklar på temat hållbarhet.

Fokus ligger på vad jag som privatperson kan göra, i relation till vad kommunen där jag bor gör, för att bidra till förändring.

Ett exempel på det är *Grön kyrka*, som är ett nätverk för alla kyrkor och församlingar i hela Sverige som vill dela utmaningar, planer och hopp för en hållbar värld. Till detta initiativ har vi tagit fram studiematerial som används runt om i länet.

Folkuniversitetet

Vi har ett samarbete med Here 4 you kring frågor som berör tolerans och demokrati och med Slow Food om hållbar, ren och rättvis mat.

Vi erbjuder distanskurser och möjlighet att ta Förarintyg och Kustskepparintyg som ger kunskaper i navigation, sjömanskap och sjösäkerhet.

Medborgarskolan

Vi utför löpande utbildningsinsatser för att engagera civila och för att stötta föreningar med deras verksamhet. Till exempel har vi samarbete med Civilförsvarsförbundet och Missing People.

Vi utbildar patrulledare och hundförare och hos oss kan du ta din jägarexamen.

NBV

Här följer exempel på vår verksamhet:

- "Bubbel-hoppa" – Emma Stenström Handlar om att möta filterbubblor.
- Schabraket – en container med en glasvägg där personer i containern kan ha ett samtal visuellt för publiken utanför. Möjlighet att diskutera med "högt i tak och tjocka väggar".
- Minibiblioteket
- Klimatsynda – en studiecirkel som vi genomfört i Västerås, Sala och Hallsta.

Ibn Rushd

Vår styrka är att vi aktiverar grupper som andra inte når. Vi har kommunikationsvägar genom moskéer och ingår i många nätverk som når en målgrupp som upplever förtroendekris, utanförskap och som har bristande tillit till myndigheter.

Vi är en förmedlande aktör, men fångar även upp vad som händer inom målgrupperna. Arbetet går ut på att skapa gemenskap och trygghet för dem som är nya i Sverige, står långt utanför arbetsmarknaden och riskerar långvarigt utanförskap. Detta görs genom att erbjuda mötesplatser för människor att träffas och lära sig om Sverige. Vi genomför cirklar inom språk, samhällsorientering och kultur.

Sensus

Precis som vi har beredskap för olyckor eller en kris, behöver vi ha beredskap för att stärka vårt samhälle och de värderingar det vilar på. I studiecirkelmaterialet *Demokratisk beredskap* utforskar vi tillsammans med Svenska Lottakåren vad demokratin betyder för oss både när det kommer till rättigheter och ansvar.

Vi har även studiecirklar som handlar om *Omställning*. Vad händer när vi går in i Nato? Vad innebär omställningen för civilsamhället?

Studieförbundet Vuxenskolan

Här följer ett urval av verksamhet hos oss:

- Föreläsningar i Hemberedskap ute i föreningarna
- Studiecirklar i Omvärldskunskap
- Digicirklar för att minska det digitala utanförskapet i länet hos särskilt utsatta grupper och sprida information om digitala bedrägerier
- Studiecirklar i Odling tillsammans
- Den ätbara trädgården – kollektiv odling
- Studiecirkeln Beredskap-Bygdegården, ett nav vid kris – stärker bygdens förmåga att klara av en kris, bidrar till att minska oro i en utmanande tid och stärker bygdegårdens roll och funktion som samlingspunkt i lokalsamhället. Efter genomförd cirkeln har en beredskapsplan tagits fram för bygdegården med tydliga checklistor.
- Föreläsningar om Desinformation och Fake news

Studiefrämjandet

Vi gör en hel del på området och här följer några exempel:

- Kurser genom Svenska Brukshundklubben för att utbilda patrullhund för den som vill göra en frivillig insats med hund i Försvarsmakten.
- Ledarutbildningar som ger kunskap om att leda grupper
- Samverkan med Naturskyddsföreningen som erbjuder kurser om krisberedskap samt att hantera klimatångest.
- Odla på den yta som finns – integration, odling och folkbildning samtidigt.
- Skörda regnvatten – tillsammans med vår medlemsorganisation Koloniträdgårds-förbundet har vi tagit fram studieplanen Skörda regnvatten som förbereder din trädgård för torka. Att skörda regnvatten har blivit ett fenomen som fler och fler börjar tänka på i dessa tider, då vatten inte alltid är en självklarhet. Tanken med denna studieplan är att inspirera och vägleda dig till att tänka på vad just du kan göra för att skapa en hållbar trädgård, med inte alltför stora medel. I studiecirkeln får vi lära oss hur regnvatten kan skördas, lagras, distribueras, användas och infiltreras. Hur var det förr och hur kan vi idag lära oss hur vi kan göra klimatsmarta val i trädgården.

RF-SISU

Folkbildningen ger människor som deltar i föreningsliv stärkt känsla av solidaritet. (Robert Putnam)
De är mer benägna att delta i frivilligverksamhet. Vi fostrar människor som vill vara en del av samhället och demokratin (se infogad bild).

Lärgrupper om värdegrundsfrågor, riktlinjer för barn- och ungdomsidrott, affischer och material för att inkludera barn och unga till att aktivt delta i samtalet om hur man är en bra lagkamrat etc.

Vi arbetar med hållbarhetsfrågor (miljö- och klimat), exempelvis; framtidens golfanläggningar, motorsport och ridsport (foder).

Registerutdrag är ett exempel på säkerhetsarbete.

Fem steg mot en trygg och inkluderande idrott.

Folkbildning en kraft att räkna med

Folkhögskolorna

Öka tilliten till samhället – uppdraget att fostra goda samhällsmedborgare, bygga förtroendet och få verktyg att påverka sin egen livssituation. Dels i studieformen och dels i samhället.

Vi får människor att bli digitala samhällsmedborgare. För att följa sitt barns utveckling i skolan behövs en viss digital kunskapsnivå. Vi minskar klyftorna mellan de som kan och de som inte kan.

Många av deltagarna kommer från andra länder och här får de lära sig om mänskliga rättigheter, jämställdhet och hur samhället fungerar.

Vi möjliggör för individer att möta nya människor och ta del av andras berättelser, ett sätt att lära känna och skapa tillit mellan människor, vilket ger större tilltro till samhället i stort = ökad trygghet.

HÅLLBAR TILLVÄXT I HELA LÄNET

Mål i RUS:en:

Mål #9 Hela Västmanlands län ska ha tillgång till snabbt bredband (höja digital kompetens)

Mål #14 Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan (inkludering, påverkan, delaktighet, samverkan, hållbarhet)

Mål #17 Öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat (meningsfull fritid, föreningsliv, språkinläring, läxhjälp, jämlika förutsättningar, god psykisk hälsa)

Mål #18 Öka andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering (livslånga lärandet, tillvarata kompetens, omställning)

Mål #19 Öka andelen sysselsatta (utjämna utbildningsklyftor, språkinläring, sänka trösklar)

”Möjligheten och förmågan att vara en del av förändring, att hitta nya vägar i livet och göra skillnad är en stark drivkraft och något som får oss att växa och utvecklas.

För att hitta nya lösningar på utmaningarna behöver vi utnyttja alla de goda möjligheter och styrkor Västmanland har i hela länet. Det är genom förmåga att arbeta integrerat med hållbarhetsfrågor, att näringslivet, civilsamhället och offentlig sektor, var för sig och tillsammans, är aktiva som vi kan åstadkomma en hållbar tillväxt för hela länet.”

(Regional utvecklingsstrategi, 4.3 Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt, sid 31)

VLBF - kansliet

Även om lärande kan vara ett mål i sig, bidrar folkbildningen till stor samhällsnytta. Människor får behörighet till högre studier och hittar nya vägar i livet, toleransen för olikheter ökar, och fler får verktygen som krävs för att bli aktiva i samhället. Därtill är folkbildningen i Västmanland arbetsgivare åt ett par hundra fast anställda samt långt fler cirkelledare. Vi arbetar ständigt för att hitta nya områden och former för samarbeten där folkbildningens unika snabbhet, flexibla pedagogik, omfattande nätverk och höga förtroende kommer till sin rätt.

Samverkan MDU –
Länsbildningskonsulenterna har haft dialogmöte med rektor Martin Hellström, MDU, om folkbildning och akademi i samverkan, vilket ledde till ett uppföljningsmöte med rektor, prorektor Cecilia Bjursell och Sörmlands länsbildningsförbund. Nu ska konkreta förslag tas fram hur vi tillsammans kan utveckla det Livslånga Lärandet i ljuset av demokrati och människan i centrum.

Dialogmöten sker även med delar av Samhällskontraktet, där vi deltar i panelsamtal, labb, seminarier och

arbetsgrupper kring samverkan för att lösa komplexa samhälls-utmaningar. Vi har exempelvis deltagit i panelsamtal om "Samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle för positiv samhällsförändring", labbgrupp för att undersöka "Demokratisk infrastruktur för barn och unga" samt ingår i arbetsgruppen som utforskar hur vi kan "Hålla en demokratisk vardagspraktik".

På bilden deltar länsbildningskonsulent Anders Westin i panelsamtal tillsammans med Ylva Wretås, processledare för Samhällskontraktets ledarskapssatsning Future Impact Champion, och Nils Munthe från SKR.

I Samverkansrådet för Social Hållbarhet är VLBF med och tar fram prioriteringsområden för Länsstyrelsens arbete, i enlighet med den sociala hållbarhetsanalys som påbörjats med länets kommuner.

Migrationsverket, som vi samverkar med i olika sammanhang, beskriver att vi står inför stora förändringar inom migrationspolitiken som i förlängningen får stora konsekvenser både för länets arbetsgivare och för möjligheten att upprätthålla barns rättigheter.

Vi är inbjudna till informations- och dialogmöte med Migrationsverket om planeringen för ett nytt anläggningsboende i Västerås och den minskade upphyrringen av lägenheter i bl.a. Norberg, Arboga och Skinnskatteberg. Här är VLBF behjälpliga när det kommer till att inventera vilka aktörer från civilsamhället som ska vara delaktiga i processen.

Under 2023 har VLBF skapat ett nytt nätverk för länets handläggare som hanterar stöd till studieförbunden. Syftet är att bibehålla och utveckla verksamhet i länets kommuner, genom att:

- Lära av varandra
- Bygga nätverk kring gemensamma frågor och utmaningar
- Hitta nya vägar till gemensamma lösningar
- Stärka folkbildningens och civilsamhällets verksamhet i länets kommuner
- Fortsätta dialogen kring de fördelar vi kan identifiera om vi strävar efter ett likartat bidragssystem i länets kommuner

Digi+ kan nämnas även under denna rubrik, då den skapar förutsättningar för äldre, utrikesfödda och funktionsnedsatta att öka sina digitala kunskaper, bli mer självständiga och bidra till den hållbara tillväxten i hela länet.

ABF

Vårt stora bidrag till hållbar tillväxt i hela länet är att vi finns i hela länet. Vi har en stark förankring i samtliga kommuner och möjliggör för länets invånare att organisera sig. Vi tar fram utbildningar och studiematerial på olika språk och för olika målgrupper. Vi erbjuder lokaler och mötesplatser. Vi erbjuder en meningsfull fritid för alla som lever och bor i vårt län. Vi stöttar och samverkar med många etniska grupper, till exempel Indiska föreningar, som kommit hit för att arbeta på Northwolt, ABB eller Bombardier/Alstom. Northwolt har ett musikband hos oss med medlemmar från många nationaliteter.

Care for U-projekt som genomförts under 2023 har gett effekt i länet. Syftet med projektet är att ge de ukrainska flyktingarna en starkare ställning på den svenska arbetsmarknaden, en enklare väg till utbildning, ökad social delaktighet samt större chans till egen försörjning. Målet är att göra deltagarna i projektet anställningsbara genom folkbildning; studiecirklar i svenska språket och samhället, rättigheter och skyldigheter, kunskap om svenska arbetsmarknaden, förståelse för och deltagande i föreningslivet och därigenom ökade sociala nätverk.

Utbildar många cirkelledare och är på så sätt en stor arbetsgivare i länet som dessutom erbjuder dem en god arbetsmiljö och en attraktiv arbetsplats.

Vi har jobbfrämjande verksamhet (t ex cykelkurser) och ger samhällsinformation i syftet att komma till studier och arbete.

Västmanland Läser är ett samarbete mellan Bibliotek i Västmanland, Studieförbundet Vuxenskolan Västmanland, ABF och Region Västmanland. Genom flera aktiviteter, för alla åldrar, vill vi lyfta fram litteraturens och läsandets roll i samhället. Den röda tråden i aktiviteterna är ett särskilt författarskap med koppling till länet.

Bilda

Exempel på insatser för kompetensförsörjning:

- Cykelkurser – lära sig cykla för att öka chanserna till arbete, exempelvis inom vård och omsorg.
- Jobbstart – cirklar för att förbereda människor att göra en stegförflyttning mot arbete.
- Vi har beviljats medel från AMIF för att jobba med asylsökande och nyanlända och stärka den digitala kompetensen med fokus på norra länsdelen. Start våren 2024.

Folkuniversitetet

Tillsammans med föreningar, fria grupper och organisationer vill vi bidra till att utveckla Västmanlands förenings- och kulturliv.

Företagsutbildning i Västmanland – Vi är en av Sveriges största utbildningsanordnare och genomför utbildning för företag, organisationer och myndigheter. Kompetensutveckling måste utgå från individens behov och syfta till att stärka den enskildes möjligheter. Samtidigt måste utbildningen tillgodose behovet av utveckling av företagets verksamhet. Allt detta kan vi på Folkuniversitetet hjälpa till med. Här följer exempel på utbildningar:

- Folkuniversitetets Yrkehögskoleutbildningar, YH, leder till arbete. Eftersom målet just är arbete, utformas utbildningarna i samarbete med näringslivet. Utbildningarna är dessutom studiemedelsberättigade.
- Företagsutbildning Sjukvårdssvenska – Folkuniversitetet i Västerås erbjuder anpassade kurser och utbildningar i vårdsvenska för personer som arbetar i vårdsektorn.
- Företagsutbildning stresshantering – Hållbar och effektiv stresshantering i arbetslivet! Ny kunskap, nya verktyg och strategier för ett gott självledarskap och hållbart arbetsliv.
- Akademikertjänst Korta vägen – genomförs i samarbete med Mälardalens universitet på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Syftet är att främja att arbetssökande med akademisk utbildning ska få ett långsiktigt hållbart arbetsliv.

Ibn Rushd

Vi arbetar med social hållbarhet genom att stötta våra samarbetsföreningar i målet att vår målgrupp ska närma sig sysselsättning och arbete. I ett första steg handlar det om att hitta ett sammanhang och en gemenskap. Exempel på verksamhet i länet:

- Olika folkbildningsaktiviteter tillsammans med kurdiska föreningen i Fagersta såsom bilkörningens påverkan på miljön men även mer traditionell, kulturell verksamhet.
- Somaliska mammor (ca 60 st + barn) i samverkan med ett Rusta & matcha-företag.
- Skinnskatteberg: deltagare med på digitala cirklar
- Norberg: lite asylverksamhet.
- Läxhjälp och CV-skrivning

Medborgarskolan

Förutom alla individuella vinster med ett livslångt lärande är din kunskap och bildning en förutsättning för en hållbar och fungerande demokrati. Med kunskap i bagaget kan du skapa delaktighet och inflytande, du får helt enkelt bättre förutsättningar att delta i samhällsdebatten.

Ett av våra kärnvärden är kunskapens egenvärde. Det betyder att all kunskap är lika mycket värd, oavsett om det handlar om traditionella akademiska ämnen eller mer praktiska kunskaper. All kunskap kan hjälpa oss att utvecklas som individer. Det är i de oväntade kunskaps- eller kulturkrockarna som insikter och innovationer kan uppstå.

Bildning och livslångt lärande är viktiga hörnstenar i ett demokratiskt, framgångsrikt och hållbart samhälle.

NBV

Vi har asylverksamhet med en ledare som är 81 år och som alltid bjuder på hembakt fikabröd. (Fikat är en viktig del i träffarna.) Gruppen består av 20 personer men bara två har personnummer. Gruppen är multikulturell med härkomst från Ryssland, Ukraina, Uganda, Thailand, Syrien, Kina, Iran och Kenya. Vi gissar att några av deltagarna är i Sverige för att jobba och vill lära sig språket.

Sensus

Vårt fokus när det kommer till hållbarhet är att hålla som människa. Vår profil är livsfrågor och människan i fokus. Vi tar fram utbildningar och material till studiecirklar, håller i språk- och samtalsgrupper, processleder när det behövs. Utbildar kyrkomusiker och ungdomsledare och tar fram kursmaterial och pedagogiska redskap för att undervisa barn och unga inom Svenska kyrkan, förskolor och kulturskolor.

Studieförbundet Vuxenskolan

Studieförbundet Vuxenskolan har skapat olika aktiviteter för personer med intellektuell funktionsnedsättning om att rösta, om de olika valen i Sverige och om att säga sin åsikt. Dessa aktiviteter ingår i studiecirkeln Mitt Val.

Vi anordnar föreläsningar för att hjälpa hemmasittande barn och unga över tröskeln. Vi håller studiecirklar i *Hälsan spelar roll* om hållbar livsstil.

Studiefrämjandet

- Digital AI-kurs
- Studiecirkeln *Hållbar mat – Vår matkonsumtion påverkar klimatet*. Därför måste vi ändra på våra matvanor och minska vårt matsvinn. I den här studieplanen får du lära dig mer om hållbar mat och vad det innebär för dig som individ - och för samhällsutvecklingen.
- Studiecirkeln *Äpplet-en symbol för omställning* – Äpplet är vår äldsta frukt och en stark symbol som funnits med sedan stenåldern och i många religioner. I den här studieplanen använder vi äpplet som symbol för omställningsarbetet.
- Studiecirkeln *Din privata ekonomi på arabiska* – för den som är ny i Sverige och vill få information om att spara pengar, att betala räkningar och vilka skydd som finns i samhället. Skydd som till exempel föräldrapenning, sjukpenning, försäkringssystem och pension.

RF-SISU

Lärgrupper inom digital utveckling har trappats upp under 2023.

Vi värnar meningsfull fritid på landsbygden dels genom folkbildningen, dels genom att stötta föreningar att utveckla sin verksamhet och skapa medlemsnytta och engagemang. Vi hjälper till att processleda för att möta olika utmaningar. Denna form av arbete är stor och uppskattad inom idrotten.

Ett annat område är anläggningsutveckling, där vi hjälper att tänka på nya former för träning och tävling.

Vi finns representerade i styrelsen för FA2030 och har en intern Strategi 2025 med olika fokusområden där social hållbarhet genomsyrar hela arbetet. En stor utmaning för framtiden är jämlik idrott. Vi håller på att skriva fram en intern hållbarhetsstrategi.

Västerås folkhögskola

Vi bidrar till att höja kvaliteten på lärarassistent- och fritidsledaryrket. Samverkan med kommuner i regionen som resulterar i att deltagare tar sig vidare till jobb i länet – 40 st/år. Ett kunskapslyft för regionen där kompetensförsörjningsperspektivet står i fokus. Vi ser i nästa steg att 80% som läser allmänna ämnen klarar sina mål och 70% går till arbete. Från Västerås folkhögskola går ca 140 personer per år till arbete eller vidare studier. 400 personer går ut studiemotiverande kurs varje år. Vi är en stor arbetsgivare och har 50 anställda med bra arbetsvillkor.

Vi har Agenda 2030-teman varje termin, exempelvis Human Nature. Våra deltagare ska veta hur de bättre tar hand om vår planet. Vi arbetar för att skapa samhällsengagemang. I det stora vill vi att alla ska rösta i olika val, i det mindre handlar det om att vi är ute i samhället och arbetar. Livskunskap – ämnet som är osynligt på schemat men ständigt närvarande.

Vi som jobbar på VFHS är aktiva i olika råd utanför våra väggar, för att nätverka och ta ansvar för den regionala kompetensutvecklingen. Vi är snabba att ställa om och se vad vi kan bidra med.

Payoff (utför samhällsekonomisk effektutvärdering) har gjort en samhällsekonomisk redovisning – vad kommer tillbaka till samhället? Den utredningen visar att det inte kostar ett öre för kommunen, och från regionen endast en mindre del. Det största utfallet tillkommer kommun och region, men finansieras till största delen av statliga medel.